

Prof. dr hab. n. med. Irena Krupka-Matuszczyk
Śląska Wyższa Szkoła Medyczna w Katowicach

Katowice, 19.03.2022r

Recenzja

rozprawy na stopień doktora nauk medycznych lek. Aleksandry Margulskiej: Ocena parametrów metabolicznych i składu ciała u osób chorujących na schizofrenię

Przedstawiona mi do oceny praca została wykonana pod kierunkiem naukowym Pana dr hab. n. med. Adama Wysokińskiego Prof. ŁUM w Klinice Psychiatrii Wieku Podeszłego i Zaburzeń Psychotycznych Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

Recenzowana rozprawa ma układ typowy dla pracy doktorskiej i posiada wszystkie wymagane elementy strukturalne. Została napisana bardzo starannie pod względem edytorskim i bez błędów. Pracę przeczytałam z zaciekawieniem i przyjemnością.

Praca liczy 159 stron i obejmuje 6 rozdziałów: wprowadzenie, założenia i cele pracy, grupa badana i metoda, wyniki, dyskusja, wnioski i piśmiennictwo, spis tabel i rycin, streszczenie w j. polskim i angielskim. W aneksie Doktorantka umieściła zgodę Komisji Bioetycznej, formularz świadomej zgody dla badanego, autorski kwestionariusz socjodemograficzny, kwestionariusz SNAQ i kwestionariusz QoL.

Komisja Bioetyczna UM w Łodzi wyraziła zgodę na prowadzenie badania decyzją RNN/87/14/KB z dnia 11.02.2014r.

Piśmiennictwo obejmuje 241 pozycji, w tym 18 w języku polskim. Większość cytowanych prac została opublikowana w okresie ostatnich lat, co podkreśla aktualność ocenianego badania, a niewielka liczba polskiego piśmiennictwa (wśród polskiego piśmiennictwa Doktorantka cytuje 1 własną pracę publikowaną wraz z Promotorem i drugą publikację, gdzie Pan Profesor A. Wysokiński jest

współautorem), świadczy o nowoczesności badania. Bibliografia przedmiotu jest dobrze dobrana i zacytowana w tekście pracy.

Podjęty przez Badaczkę temat jest bardzo ważny i aktualny ze względu na zmieniające się społeczne, psychologiczne, ekonomiczne warunki życia na przestrzeni ostatnich lat chorych na schizofrenię Polek i Polaków w różnym wieku. Jak wynika z przeglądu piśmiennictwa ryzyko zespołu metabolicznego w populacji zwiększa się i dotyczy to również chorych psychicznie pozostających w terapii lekami przeciwpsychotycznymi.

W rozdziale drugim Badaczka przedstawia założenia i cele pracy. Jak sama Doktorantka pisze cytując: [...] celem głównym badania jest szczegółowa charakterystyka parametrów metabolicznych, antropometrycznych, kostnych i składu ciała u osób chorujących na schizofrenię przyjmujących leki przeciwpsychotyczne w porównaniu z osobami zdrowymi.

Zaś cele dodatkowe to:

1. Porównanie rozpowszechnienia zaburzeń metabolicznych, w tym zespołu metabolicznego w grupie pacjentów i w grupie kontrolnej.
2. Porównanie ryzyka sercowo-naczyniowego w grupie pacjentów i w grupie kontrolnej.
3. Porównanie parametrów antropometrycznych i składu ciała w grupie pacjentów i w grupie kontrolnej.
4. Określenie, czy pacjenci różnią się parametrami kostnymi od osób z grupy kontrolnej.
5. Określenie, czy parametry metaboliczne, antropometryczne, kostne i skład ciała wpływają na jakość życia pacjentów.
6. Określenie, jaki jest stopień kontroli metabolicznej u pacjentów w porównaniu do grupy kontrolnej.

Ponadto przedstawiła 6 następujących hipotez badawczych, z którymi rozprawia się w dyskusji i we wnioskach:

1. Rozpowszechnienie zespołu metabolicznego oraz wybranych zaburzeń metabolicznych u pacjentów jest większe niż w grupie kontrolnej.

2. Pacjenci mają większe ryzyko sercowo-naczyniowe niż osoby z grupy kontrolnej.
3. Pacjenci mają częściej wartości parametrów antropometrycznych i składu ciała odpowiadające otyłości.
4. Pacjenci mają gorsze parametry kostne niż osoby z grupy kontrolnej.
5. Zaburzenia metaboliczne, antropometryczne, kostne i skład ciała wpływają negatywnie na jakość życia pacjentów.
6. Stopień kontroli metabolicznej w grupie pacjentów jest niższy niż u osób z grupy kontrolnej.

Rozdział trzeci stanowi opis metody i badanej grupy z podaniem kryteriów włączenia i wykluczenia. Chcę podkreślić, że napisany jest świetnie - dydaktycznie, przejrzysto i zrozumiale dla każdego czytającego i chcącego wykorzystać znajomość przedmiotu opisanego przez Badaczkę. Wywiad przeprowadzony został w oparciu o kwestionariusze, które zostały przedstawione w aneksie: socjodemograficzny autorstwa Doktorantki, analogową skalę wzrokową do oceny senności, aktywności fizycznej, poczucia sedacji, apetytu i pragnienia, kwestionariusz QoL i kwestionariusz SNAQ. Kolejno w tym rozdziale opisane zostały metody wykonywania badań laboratoryjnych (lipidogram, glikemia) i możliwość uzyskania wskaźników aterogenności Castelliego I i II oraz osocza AIP, metodyka pomiarów antropometrycznych i składu ciała (metodą BIA i DXA), wskaźniki ryzyka metabolicznego wg kryteriów IDF i Badaczka obliczała zgodnie z algorytmem Framinghama wskaźniki ryzyka sercowo-naczyniowego. Zastosowane narzędzia badawcze (kwestionariusze) zostały opisane w tym rozdziale).

Uzyskane dane liczbowe zostały poddane ocenie statystycznej przy użyciu pakietu Statistica v. 13, testów parametrycznych i nieparametrycznych.

Analiza wyników

Badanie objęło 146 osób i w tej grupie było 78 chorych na schizofrenię ze średnią wieku 43 lata. Grupa odniesienia nie różniła się istotnie pod względem założonych kryteriów włączenia do oceny.

Wykorzystane analizy i prezentacje graficzne są przejrzyste, właściwe i w pełni adekwatne do trudnego przedmiotu badań pacjentów i grupy kontrolnej.

Otrzymane wyniki Badaczka przedstawiała w 80 tabelach i 19 rycinach w treści pracy. Opis wyników jest kompletny, precyzyjny i przejrzysty.

Dla wykazania słuszności celu głównego i celów szczegółowych Doktorantka skonfrontowała wyniki z dostępnym piśmiennictwem w obszernej i dającej dowody znakomitej znajomości problemu dyskusji (33 stron). Wyjaśniła zastosowane zmienne niezależne i zależne w interpretacji uzyskanych danych, jak również ograniczenia (strona 122) związane z prowadzonym badaniem i oceną uzyskanych wyników.

W ocenianej pracy cenne jest ujęcie wyników we wnioskach - z odpowiedzią na hipotezy badawcze, które są zwięźczeniem badań i analiz oraz stały się odpowiedzią na postawione cel główny i dodatkowe cele szczegółowe oraz hipotezy badawcze. Badaczka sformułowała sześć następujących wniosków (podałam je w skrócie bez odniesienia do hipotez badawczych) i potwierdzam zgodność z prezentowanymi wynikami.

1. Rozpowszechnienie zespołu metabolicznego oraz wybranych zaburzeń metabolicznych u pacjentów jest większe niż w grupie kontrolnej.
2. Pacjenci mają większe ryzyko sercowo-naczyniowe niż osoby z grupy kontrolnej.
3. Pacjenci mają częściej wartości parametrów antropometrycznych i składu ciała odpowiadające otyłości,
4. Pacjenci mają gorsze parametry kostne niż osoby z grupy kontrolnej.
5. Zaburzenia metaboliczne, antropometryczne, kostne i skład ciała wpływają negatywnie na jakość życia pacjentów.
6. Stopień kontroli metabolicznej w grupie pacjentów jest niższy niż u osób z grupy kontrolnej. - to jedyny wniosek, w którym nie została potwierdzona hipoteza badawcza.

Przystępując do oceny pracy pragnę na wstępie podkreślić, że stanowi przydatne źródło informacji dla specjalistów psychiatrów, pacjentów i rodzin pacjentów oraz wspomagających czy wspierających grono osób leczonych lekami przeciwpsychotycznymi. Wstęp i dyskusja z przeglądem literatury, możliwości zastosowanych kwestionariuszy, obliczanie różnego rodzaju przydatnych wskaźników z omówieniem wyników mają charakter dydaktyczny dla osób szkolących się i pracujących w psychiatrii.

Zalecenia praktyczne umieszczone na str. 123 powinny znaleźć się w każdym gabinecie psychiatry, zwłaszcza u osób w trakcie specjalizowania się w psychiatrii, jak również w jednostkach lekarza rodzinnego, do którego przychodzą pacjenci z diagnozą schizofrenii, z prośbą o wypisanie recepty na zażywany neuroleptyk.

Oceniając cele pracy, dobór materiału i zastosowane metody należy je uznać za właściwe, pozwalają analizować ważny problem badawczy, jakim są zaburzenia metaboliczne oraz jakie czynniki mają wpływ na ich pojawienie się w życiu każdego chorego psychicznie. Jego zrealizowanie należało do przedsięwzięć pracochłonnych, wymagających ogromnej cierpliwości i wytrwałości, dobrego przygotowania, znajomości badanej problematyki powiązania wzajemnie na siebie oddziałujących czynników. Zastosowane dwa testy oraz pozyskane dane laboratoryjne, obliczone wskaźniki okazały się rzetelne, przydatne i wartościowe dla wyników i ważnych końcowych wniosków.

Pragnę podkreślić świetną i staranną analizę statystyczną oraz szatę graficzną wyników. Istotnym dla pracy i czytającej są rozdziały 4, 5 i 6 zawierające wyniki, ich omówienie i wnioski.

Nie mam uwag krytycznych!

Dla mnie psychiatry nowością w pracy doktorskiej był postawiony problem badawczy. Istotnym dodatkowym wnioskiem jest fakt, że można przy pomocy dostępnych kwestionariuszy i badań w sposób szybki uzyskać pomoc w postawieniu właściwego i holistycznego rozpoznania zespołu metabolicznego, a sama metodyka pracy została przemyślana w sposób interesujący naukowo.

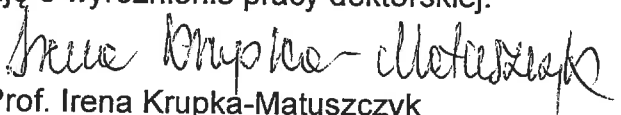
Mogę pogratulować Doktorantce wyboru aktualnego, ale trudnego tematu pracy doktorskiej, a Panu Profesorowi Adamowi Wysokińskiemu obiecującej Badaczki. Świetna, zgodnie z obowiązującymi definicjami, klasyfikacjami i wytycznymi, jest pierwsza teoretyczna część pracy - dydaktyczna dla różnych specjalności medycznych i studentów.

Przeprowadzona dyskusja udowodniła celowość tego rodzaju badania, potwierdziła przydatność wykorzystanej metodologii w pracy, co powoduje, że praca stanowi

wartościową pozycję naukową dla medyków pracujących w podstawowej i psychiatrycznej opiece zdrowotnej oraz dietetyków.

W podsumowaniu stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska lekarza Aleksandry Margulskiej: Ocena parametrów metabolicznych i składu ciała u osób chorujących na schizofrenię spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003r o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki (tj. DZ. U. z 2017r., poz. 1789) to jest stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, dowodzi ogólnej wiedzy teoretycznej Doktorantki w dyscyplinie oraz, że Doktorantka posiada umiejętności samodzielnego prowadzenia badań naukowych.

Stawiam wniosek o dopuszczenie Pani lek. Aleksandry Margulskiej do dalszych faz przewodu doktorskiego. Równocześnie wnioskuję o wyróżnienie pracy doktorskiej.

Prof. Irena Krupka-Matuszczyk

Katowice, 19.03.2022

Prof. dr hab. n. med.
Irena Krupka-Matuszczyk